

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ТЕХНИКА УНИВЕРСИТЕТИ

«СОҲА ИҚТИСОДИЁТИ ВА МЕНЕЖМЕНТИ»

ФАН ДАСТУРИ

Билим соҳаси		
	100 000	Гуманитар соҳа
	200 000	Ижтимоий соҳа, иқтисод ва ҳуқуқ
	300 000	Ишлаб - чиқариш техник соҳа
	600 000	Хизматлар соҳаси
Таълим соҳаси		
	110 000	Педагогика
	150 000	Санъат
	230 000	Иқтисод
	310 000	Мухандислик иши
	320 000	Ишлаб чиқариш технологиялари
	330 000	Компьютер технологиялари ва информатика
	350 000	Алоқа ва ахборотлаштириш, телекоммуникация технологиялари
	610 000	Хизмат кўрсатиш соҳаси
	620 000	Транспорт
	630 000	Атроф-муҳит муҳофазаси
	640 000	Ҳаётий фаолият хавфсизлиги
Таълим йўналишлари		
		Кўрсатилган таълим соҳаларига тегишли барча йўналишлар

Тошкент – 2021

Fan/modul kodi SIM3503	O'quv yili 2022-2023	Semestr 5	ECTS - Kreditlar 3	
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 3	
	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1.	Соҳа иқтисодий ва менежменти	45	45	90
2.	<p>Фаннинг мазмуни</p> <p>2.1.Фанни ўқитиш мақсади ва вазифалари</p> <p>«Соҳа иқтисодий ва менежменти» фани корxonанинг моҳияти ва турлари, уни бозор иқтисодийда тутган ўрни ва аҳамияти, ресурслари ва улардан оқилона фойдаланишни ташкил этиш омиллари ва йўллари ҳамда республикадаги ижтимоий-иқтисодий ислохотлар натижалари ва ҳудудий муаммоларнинг менежмент истикболига таъсири масалаларини қамрайди. Айниқса, саноатни ривожлантириш, хусусан, саноат корxonаси истикболини белгилаш, корхонада замонавий ва оқилона бошқарув тизими шакллантиришнинг мақсад ва вазифаларини таниш, корхонага таъсир этувчи ташки ва ички омиллар даражасини баҳолашда ушбу фан алоҳида ўрин тутди.</p> <p>Фанни ўқитишдан мақсад - иқтисодийни модернизациялаш ва саноат тармоқларида таркибий ўзгаришларни амалга ошириладиган шароитда саноат корxonаси фаолиятини бошқариш усуллариини ўргатишдан иборат.</p> <p>Фаннинг вазифаси- саноат корxonасининг иқтисодийни уни бошқариш, корхона харажатлари, даромади, рақобатбардошлиги, корxonалар самардорлигини ошириш,унга таъсир этувчи ташки ва ички омиллар даражасини баҳолаш, корxonанинг инновацион ва инвестицион фаолияти, иш кучига булган талабларни ўргатиш ҳамда уларни амалиётда татбиқ этиш кўникмасини ҳосил қилишдан иборат.</p> <p>Фаннинг асосий вазифалари қуйдагиларни ўз ичига олади:</p> <p>Бозор муносабатлари шароитида иқтисодий фаолият маркази бозор иқтисодийнинг асосий бўғини корхонага ўтди. Айнан шу даражада жамият учун зарур булган маҳсулотлар яратилади ва хизматлар кўрсатилади. Энг малакали кадрлар корхонада тупланган булиб, улар ресурслардан тежаб-тергаб фойдаланиш, ишлаб чиқариш жараёнини ташкил қилиш, стратегик, жорий ва операциял режаларни ишлаб чиқиш,</p>			

самарали бошқарувни амалга ошириш, инновацион ва инвестицион фаолиятни амалга ошириш, молиявий ресурслардан самарали фойдаланиш, ишлаб чиқаришни режалаштириш ва прогнозлаштириш, инвестицион фаолият, харажат, даромад ва рентабеллик, баҳони шакллантириш, менежментнинг ташкилий структураси, бошқарув усуллари, маркетинг, қарорлар қабул қилишдир.

2.2. Асосий назарий қисм (маъруза машғулоти)

Фан таркиби мавзулари:

1 –модуль.

1мавзу. Саноат корxonаси бозор иқтисодий субъекти сифатида

1. Кириш. Фаннинг моҳияти, мақсади ва вазифалари. Ўзбекистон иқтисодий сиёсатининг асосий устувор йўналишлари
2. Корхона – иқтисодийнинг асосий бўғини
3. Корxonаларнинг ташкилий-ҳуқуқий шакллари

2-модуль. Саноат корxonаларининг захира манбалари

2-мавзу: Корxonанинг асосий фондлари

1. Асосий фондлар тушунчаси, аҳамияти, таснифи
2. Асосий фондларнинг емирилиши ва амортизацияси
3. Асосий фондлардан фойдаланиш самардорлиги
4. Ишлаб чиқариш қуввати

3-мавзу: Корxonанинг айланма маблағлари

1. Корxonанинг айланма маблағлари тушунчаси, таснифи, таркиби
2. Айланма маблағлардан самарали фойдаланиш кўрсаткичлари
3. Айланма маблағларини меъёрлаштириш. Айланма маблағларини айлинишини тезлаштириш.

4-мавзу: Корxonанинг меҳнат ресурслари

1. Корхона персонали ва унинг таркиби.
2. Меҳнат унумдорлиги
3. Иш ҳақининг моҳияти ва уни ташкил этиш
4. Меҳнатга ҳақ тўлашнинг усуллари

5- мавзу. Корхонада ишлаб чиқаришни ташкил этиш

1. Ишлаб чиқариш жараёни ва ишлаб чиқариш цикли
2. Ишлаб чиқаришни ташкил этиш шакллари, турлари ва усуллари
3. Корxonанинг ишлаб чиқариш тузилмаси
4. Корxonани бошқаришнинг ташкилий тузилиши

3-модуль. Корхона фаолиятининг натижалари

6-мавзу: Корхона харажатлари

1. Корхона харажатлари тушунчаси ва турлари.
2. Маҳсулот таннархини ташкил этувчи харажатлар
3. Маҳсулот бирлигининг таннархи
4. Нархларнинг иқтисодий моҳияти, функциялари ва турлари
5. Корхонанинг нарх сиёсати

7-мавзу: Корхонанинг даромади ва фойдаси

1. Даромад ва фойданинг иқтисодий моҳияти, аҳамияти, турлари
2. Фойда даражасига таъсир килувчи омиллар
3. Корхонада фойдани ошириш йўллари
4. Рентабелликнинг кўрсаткичлари ва моҳияти

8- мавзу. Саноат корхоналарида режалаштириш

1. Режалаштиришнинг моҳияти, аҳамияти ва вазифалари
2. Ишлаб чиқаришни режалаштириш тамойиллари
3. Режалаштириш технологияси ва башорат
4. Корхонанинг бизнес-режалаштириш

4-модуль. Саноат менежменти

9- мавзу. Саноат корхоналарида маркетинг

1. Маркетинг тушунчаси, моҳияти ва функциялари
2. Бозор сегментацияси. Истеъмолчиларни ўрганиш
3. Маркетинг воситалари

10- мавзу. Саноат корхоналарининг инновацион ва инвестицион фаолияти

1. Инновацияларнинг моҳияти, турлари ва уларнинг таснифи
2. Инновацион фаолият субъектлари ва инновацияларни молиялаштириш
3. Инвестиция тушунчаси ва моҳияти
4. Инвестиция турлари

11- мавзу. Менежмент асослари

1. Менежмент тушунчаси ва мазмуни.
2. Менежмент концепцияси
3. Бошқарув тамойиллари, бошқарув функциялари
4. Бошқарув усуллари: иқтисодий усуллар, ташкилий ва маъмурий усуллар, ижтимоий-психологик усуллар.

12- мавзу. Бошқарув қарорларини қабул қилиш

1. Бошқарув қарорларининг тушунчалари, турлари
2. Қарор қабул қилиш жараёнининг моҳияти
3. Бошқарув қарорларига қўйиладиган талаблар
4. Қарорларни мувофиқлаштириш принциплари

2.3. Амалий машғулотлар бўйича кўрсатма ва тавсиялар

Амалий машғулотлар учун қуйидаги мавзулар тавсия этилади.

- 1-мавзу. Саноат корхонаси бозор иқтисодиёти субъекти сифатида
- 2-мавзу. Корхонанинг асосий фондлари
- 3-мавзу: Корхонанинг айланма маблағлари
- 4-мавзу: Корхонанинг меҳнат ресурслари
- 5-мавзу: Корхонада ишлаб чиқаришни ташкил этиш
- 6 мавзу. Корхона харажатлари
- 7-мавзу: Корхонанинг даромади ва фойдаси
- 8-мавзу: Саноат корхоналарида режалаштириш
- 9 мавзу. Саноаткорхоналарида маркетинг
- 10 мавзу. Саноат корхоналарининг инновацион ва инвестицион фаолияти
- 11 мавзу. Менежмент асослари
- 12 мавзу. Бошқарув қарорларини қабул қилиш

Амалий машғулотларда маърузаларда ўрганилган асосий тушунчалар таҳлил этилади, ҳамда ишлаб чиқариш унумдорлигини ошириш, сарф-ҳаражатларни ҳисоблашни ўргатиш тавсия этилади. Талабалар услубий қўлланмалар ва электрон дарсликлардан фойдаланиб ўрганадилар.

2.4.Фан бўйича лаборатория иши

Фан бўйича лаборатория иши ўқув режада кўзда тутилмаган (режалаштирилмаган).

2.5.Фан бўйича курс иши

Фан бўйича курс иши ўқув режада кўзда тутилмаган (режалаштирилмаган).

2.6.Мустақил таълим ва мустақил ишлар

Мустақил таълим учун тавсия этиладиган мавзулар:

1. Саноат корхонаси унинг менежменти.
2. Корхоналарда ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва бошқариш.
3. Саноатда рақобатбардошлик
4. Саноат корхоналарини бошқаришнинг иқтисодий усуллари.
5. Саноат корхоналари рентабеллиги ва уни ҳисоблаш йўллари.
6. Ишлаб чиқариш самарадорлигини бошқариш.
7. Ишлаб чиқариш жараёнларини таъминлаш ва тартибга солиш.

	<p>8. Инновация самарадорлигини баҳолаш.</p> <p>9. Саноат корхоналарнинг дебитор қарздорлигини бошқариш.</p> <p>10. Саноат корхоналарнинг узок муддатли активлари ва амортизация сиёсати.</p> <p>11. Саноат корхоналарни молиявий диагностика қилиш.</p> <p>12. Саноат корхоналарида инвестиция самарадорлигини баҳолаш усуллари.</p> <p>13. Маҳсулот ассортиментни, маҳсулот сотиш ва таксимлашни бошқариш.</p> <p>14. Саноат корхоналарида режалаштириш.</p> <p>15. Асосий фондларнинг ўртача йиллик қийматини ҳисоблаш</p> <p>16. Ишлаб чиқариш харажатлари ва маҳсулот таннархини ҳисоблаш</p> <p>17. Нархни шаклланиши, баҳо турлари</p> <p>18. Маркетингнинг моҳияти ва мақсади</p> <p>19. Карор қабул қилиш босқичлари</p> <p>20. Бошқарув қарорларига қўйиладиган талаблар</p> <p>Мустақил ўзлаштириладиган мавзулар бўйича талабалар томонидан рефератлар тайёрлаш ва уни тақдимот қилиш тавсия этилади.</p> <p>Мустақил таълим мавзуси талабаларга маъруза ва амалиёт мавзуларига мос равишда берилди. Мустақил таълим талабаларнинг назарий билимларининг мустахкамлашга, уларнинг ахборот манбаларини кенгайтиришга ёрдам беради.</p>
3.	<p>Фанни ўқитилишнинг натижалари (шаклландирилган компетенциялар)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Саноат корхоналари Ўзбекистон иқтисодиётини ривожлантиришнинг асосий устувор йўналиши, соҳа ривожининг шу кундаги аҳволи, соҳа меҳнат ресурсларига бўлган талабларни башорат қилиш ҳақида <i>тасаввурга эга бўлиши;</i> • корхонани моддий-техник таъминотини ташкил қилиш ва режалаштиришни, интеграцион жараёнларнинг таъсирини, талаб ва таклифнинг қайишқоклигини, рақобатли бозорларнинг самарадорлигини, нархни ташкил қилиш сиёсатини, асосий ва айланма воситаларни, инвестицияларни жалб қилишни, инновация жараёнларининг хусусиятларини, корхонани бошқариш асосларини, ходимларни шакллантириш жараёнини, корхонанинг ҳаёт циклини <i>билиши ва улардан фойдалана олиши;</i> • талаб ва таклиф назариасидан фойдаланиш, бизнес-режани ишлаб чиқиш <i>қўпикмаларига эга бўлиши керак</i>

4.	<p>Таълим технологиялари ва методлари:</p> <ul style="list-style-type: none"> • маърузалар • реал вазиятга асосланган амалий ишларни бажариш • эссе, тезис ва мақолалар ёзиш • вазиятли топшириқларни (кейс-стади) ечиш • жараёнли йўналтирилган таълим • муҳокамаларда иштирок этиш • кичик гуруҳларда ишлаш • лойиҳа иши бажариш • мустақил ишларни бажариш • тақдимот тайёрлаш • турли даражадаги тестларни ечиш • сўров ўтказиш
5.	<p>Кредитларни олиш учун талаблар:</p> <p>Фанга оид назарий ва услубий тушунчаларни тўла ўзлаштириш, таҳлил натижаларини тўғри ақс эттира олиш, ўрганилаётган жараёнлар ҳақида мустақил мушоҳада юритиш ва жорий, оралик назарат шаклларида берилган вазифа ва топшириқларни бажариш, якуний назорат бўйича тест ёки ёзма ишни топшириш.</p>
6.	<p>6.1. Асосий адабиётлар</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ortiqov A. Sanoat iqtisodiyoti. Darslik. -T.:Sano-Standart, 2014. -304 b. 2. Махмудов Э.Х. Экономика промышленных предприятий. Учебник. -Т.-Iqtisodiyot – 2015. -370 с. 3. Иванов И.Н., Беляев А.М. и др. Производственный менеджмент. Учебник для бакалавров/ под. ред. И.Н. Иванова. -М.:Юрайт, 2013. -574с. 4. Улашев И.О., Атамуродов Ш.А. Корхона иқтисоди ва менежменти. -Т.: Тафаккур бўстони, 2013. <p>6.2. Қўшимча адабиётлар</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси 29.12.2020 й. 6. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёевнинг Олий Мажлисга мурожаатномаси 25.01.2020 й. 7. Ш.М.Мирзиёев. “Нияти улуғ халқнинг иши ҳам улуғ, ҳаёти ёруғ ва келажаги фаровон бўлади” «Ўзбекистон» 2019 й 8. Ш.М.Мирзиёев. Танқидий таҳлил, катъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик -ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қондаси бўлиши керак Тошкент - «Ўзбекистон» - 2017 «Ўзбекистон» НМИУ, 2017 9. Ш.М.Мирзиёев. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз «Ўзбекистон» НМИУ, 2016 10. Ш.М.Мирзиёев. Буюк келажагимизни мард ва олижаноб халқимиз билан курашимиз. Т.:Ўзбекистон, 2017

	<p>11. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 2017 йил 20 апрелдаги ПК-2909-сон Қарори 2017-2021 йилларда олий таълим тизимини Комплекс ривожлантириш дастури</p> <p>12. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йилнинг 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш буйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги ПФ-4947 сонли Фармони 2017-2021 йилларда Ўзбекистонни ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши буйича Ҳаракатлар стратегияси</p> <p>13. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. - Т.: Ўзбекистон, 2017. - 46 б.</p> <p>14. N.X.Gulyamova. Sanoat iqtisodiyoti va menejmenti. O'quv-uslubiy qo'llanma. T.: 2013. 148 b.</p> <p>15. G.Taraxtiyeva. Innovatsion menejment. O'quv qo'llanma. T.: “Fan va texnologiya”, 2013. 208 b.</p> <p>16. G.K.Taraxtiyeva, N.H.Gulyamova, K.S.Ibragimova “Sanoat iqtisodiyoti va menejmenti” fanidan amaliy mashg'ulotlarni bajarish uchun uslubiy qo'llanma. 2018.</p> <p style="text-align: center;">6.3.Интернет сайтлари</p> <p>Электрон ресурслар</p> <p>17. http://www.ziyonet</p> <p>18. http://www.stat.uz</p> <p>19. http://www.norma.uz</p> <p>20. www.gov.uz</p> <p>21. www.lex.uz -</p> <p>22. www.mineconomy.uz – Ўзбекистон Республикаси иқтисодиёт ва саноат вазирлиги сайти</p>
7.	<p>Фан дастури Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими йўналишлари буйича ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини мувофиқлаштирувчи Кенгашнинг 2020 йил “30” 10 даги 6 -сонли баённомаси билан маъқулланган.</p> <p>Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2020 йил “07” 12 даги 642 -соили буйруғи маъқулланган фан дастурини таянч олий таълим муассасаси томонидан тасдиқлашга розилик берилган.</p>
8.	<p style="text-align: center;">Фан модул учун маъсуллар:</p> <p>М.А.Махкамова – ТДТУ “Саноат иқтисодиёти ва менежменти” кафедраси мудири, и.ф.д., профессор;</p> <p>Н.Х.Гулямова – ТДТУ “Саноат иқтисодиёти ва менежменти” кафедраси катта ўқитувчиси;</p> <p>М.Л.Митрушова - ТДТУ “Саноат иқтисодиёти ва менежменти” кафедраси катта ўқитувчиси.</p>

9.	<p>Такризчилар:</p> <p>Р.Р.Хусайнов - ТДТУ “Саноат иқтисодиёти ва менежменти” кафедраси доценти</p> <p>Н.М.Махмудов - ТДИУ “Макроиктисодий таҳлил ва прогнозлаштириш” кафедраси профессори</p>
----	---